

ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ละครนั้นถือได้ว่าเป็นความบันเทิงรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากผู้ชมมาทุกยุคทุกสมัยโดยไม่ว่าในแง่ใดก็ตามจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้างในสังคม เช่น ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ละครเริ่มเป็นไปในรูปการเอาใจผู้ชม คือ เรื่องราวมักจะเป็นแบบโศกเศร้า รักกันแต่ทะเลาะกัน และในช่วงสงครามนั้นถึงแม้ว่าการเดินทางจะไม่สะดวก แต่คนไทยกลับนิยมดูละครเวที เนื่องจากคนไทยตอนนั้นอยู่ในสภาพเสียขวัญชีวิตต้องเผชิญกับความตายตลอดเวลา จึงหาทางออกด้วยการดูละครเพื่อความเพลิดเพลิน ละครจึงเป็นเสมือนเครื่องช่วยทางจิตใจที่ช่วยลดความตึงเครียดลงได้ (เพาวิภา ภมรสติย์, 2528:16)

ลักษณะของละครโทรทัศน์นั้นนอกจากจะมีบทบาทในด้านความบันเทิงแล้ว ละครโทรทัศน์ยังถือได้ว่าเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้แก่สังคมและประเทศชาติ เพราะละครโทรทัศน์เป็นธุรกิจที่จะต้องเกี่ยวข้องกับคนหลายวงการ ตั้งแต่วงการโฆษณา เครื่องแต่งกาย การซื้อขาย บทประพันธ์ ตลอดจนต้องเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) นอกจากนี้ละครโทรทัศน์และศิลปินที่เกี่ยวข้องกับการแสดงจึงถือได้ว่าเป็นผู้ช่วยสืบทอดและส่งเสริมศิลปะของชาติไทย ทำให้คนไทยเห็นความสำคัญและหาความบันเทิงจากศิลปะที่เกิดจากความสามารถของคนไทยด้วยกันและละครยังมีแง่คิดคติสอนใจ ประกอบกับประสบการณ์ใหม่ๆ ได้เรียนรู้ชีวิตแบบใหม่ในละคร เพราะละครโทรทัศน์เป็นการแสดงเรื่องราวและชีวิตของคนที่ต้องมาเกี่ยวข้องกันไปตามเหตุการณ์ต่าง ๆ และละครบางเรื่องยังมีการสอดแทรกเรื่องการเมืองด้วย เช่น "ไฟลอคกอ" ที่ดำเนินการผลิตโดย รัฐบาล บุญชูดวง, "สี่แผ่นดิน" ที่ดำเนินการผลิตโดยสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เป็นต้น นอกจากนี้ละครโทรทัศน์ยังทำหน้าที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้รับผิดชอบสังคม เช่น "เมืองพลัพลั" ดำเนินการผลิตโดย บริษัทดาราวีดีโอ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้เห็นถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นจังหวะที่สังคมไทยกำลังประสบปัญหาอยู่ในขณะนี้ อย่างไรก็ตามโอกาสที่คนรุ่นหลังจะได้เรียนรู้ศิลปะวัฒนธรรมของไทยสมัยก่อนก็ยังมีปรากฏอยู่เสมอ เช่น

"ละครเร่" ดำเนินการโดย บริษัทดาราวีดีโอ และ "นอยฉาย" ดำเนินการผลิตโดย วรายุทธ มิสินทจินดา เป็นต้น

แนวคิดเรื่องการค้าในงานผลิตรายการละครโทรทัศน์

การค้าในงานผลิตรายการโทรทัศน์ในปัจจุบันมีลักษณะคล้ายการผลิตแบบอุตสาหกรรมชนิดหนึ่ง โดยอาจจัดอยู่ในรูปของ อุตสาหกรรมบันเทิง (Entertainment Industry) ซึ่งมีเป้าประสงค์ในการผลิตเพื่อเป็นธุรกิจการค้า (Commercial Business) และธุรกิจการบริการ (Service Business) เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรสูงสุด ดังนั้น จึงก่อให้เกิดสภาพของการแข่งขันทางการตลาดค่อนข้างสูง มีบริษัทที่ดำเนินการผลิตทั้งรายการละครโทรทัศน์อย่างเดียวกับบริษัทที่ผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทอื่นร่วมด้วยเกิดขึ้นตลอดเวลาซึ่งอาจจะดำเนินงานร่วมกับสถานีหรือเช่าเวลาของสถานีมาดำเนินงานเอง โดยอาศัยปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจซึ่งได้แก่ ทุน ทรัพยากรแรงงาน และผู้ประกอบการ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการ เปิดตัว และการดำรงอยู่ของบริษัทผู้ผลิตรายการใหม่ ๆ ทำให้การแข่งขันกันทางธุรกิจจึงมีความเข้มข้นอยู่ตลอดเวลา จะเห็นว่าสื่อมวลชนและธุรกิจนั้นเป็นปัจจัยเอื้อซึ่งกันและกันโดย (ศิริชัย ศิริกายะและกาญจนา แก้วเทพ, 2531:160) กล่าวไว้ว่า

หลักการดำเนินงานขององค์การสื่อมวลชนก็คือ การลดค่าใช้จ่ายให้ต่ำที่สุด ลดความขัดแย้ง รักษาความต่อเนื่องในการดำเนินงานและมีวัตถุประสงค์สำหรับป้อนการทำงานอย่างเพียงพอ การลดค่าใช้จ่ายทำได้หลายวิธี เช่น การนำเอาเทคโนโลยีแบบใหม่เข้ามาใช้ การผลิตงานให้ได้ปริมาณสูงสุดจากทรัพยากรบุคคลและเครื่องมือที่มีอยู่ หรือหลีกเลี่ยงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือทำให้ขาดทุน

แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์

การผลิตรายการโทรทัศน์ เป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ประยุกต์เข้าด้วยกัน การผลิตรายการโทรทัศน์นั้นก็มีลักษณะเป็นกระบวนการซึ่งมีขั้นตอน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ด้วยกัน คือ (บัณฑิตา ธนสถิตย์, 2531)

1. ^๕ขั้นวางแผนการผลิต (Planning)
2. ^๕ขั้นก่อนการผลิตรายการ (Pre-Production)
3. ^๕ขั้นดำเนินการผลิต (Production)
4. ^๕ขั้นหลังการผลิต (Post-Production)

1. ^๕ขั้นวางแผนงาน (Planning) เป็นขั้นของการวางแผนก่อนทำการบันทึกเทป ผู้ผลิตจะต้อง

1.1 คิดวางโครงการ ผลิตรายการของตนก่อนเพื่อเสนอต่อสถานีโทรทัศน์และผู้อุปถัมภ์รายการ หรือนายทุนอื่น ๆ การคิดโครงการผลิตรายการละครนี้ได้แก่ แนวเรื่อง เรื่อง ความยาวตอน ความยาวของเรื่องทั้งหมดจบในกี่ตอน ประเภทของละคร ระยะ เวลาในการผลิต กลุ่มเป้าหมาย

1.2 กำหนดตัวผู้ร่วมงาน ได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการ และอื่น ๆ เนื่องจากในทางปฏิบัติจริงนั้น ความรู้ ความสามารถของแต่ละคน อาจมีความถนัดในเรื่องที่จะทำการผลิตแตกต่างกัน หากกำหนดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ปัญหาต่าง ๆ ก็ตามมามากมาย

1.3 กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่าย ตั้งแต่บทประพันธ์ ผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง ผู้ประสานงาน นักแสดง ตลอดจนอุปกรณ์ในการถ่ายทำและอุปกรณ์ประกอบฉากต่าง ๆ

2. ^๕ขั้นเตรียมการ (Pre-Production)

2.1 การเขียนบทละครโทรทัศน์ ผู้ผลิตจะมอบหมายงานให้ผู้เขียนบทโทรทัศน์ไปทำบทอาจเป็นการนำโครงเรื่องมาเขียน หรือการนำเอาบทประพันธ์มาเขียน ในเรื่องนี้ วรยุทธ พิชัยศรีทัต ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 (นภาพรณี อัจฉริยะกุล, 2531:611) กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงานที่ผมพบนักตั้งแต่ผมเริ่มเขียนบทโทรทัศน์เรื่องแรกคือ เรื่องพิศواسของทมยันตี เป็นเรื่องที่ดีว่าทำเป็นบทโทรทัศน์ได้ยากมาก หากทำตามหนังสือก็จะมีดีเท่าหนังสือ ผมจึงดัดแปลงหนังสือเหล่านี้แล้วทำเป็นบทโทรทัศน์ ออกอากาศได้ 7-8 ตอน ก็มี reponse มาจาก คนดูทั่วไปเป็นจดหมายแสดงความ

ผิดหวังอย่างรุนแรงของบรรดาผู้อ่านหนังสือเหล่านี้มาก่อนทำให้เขาผิดหวังไม่ได้เห็นในสิ่งที่เขาอยากเห็น ที่เขาเคยฝันไว้ นี่แหละที่ผมเรียกว่ามันยากเย็น เพราะบทประพันธ์หนังสือนวนิยายต่าง ๆ ที่เขียนโดยคนดู คนอ่านนั้น ร้อยคนก็เห็นกันใบรอยอย่างถึงแม้จะเห็นเหมือนกันก็ตาม

2.2 การเตรียมงานล่วงหน้าก่อนถ่ายทำ ผู้ผลิตจะร่วมกันคัดเลือกตัวนักแสดง, การวางแผนการถ่ายทำจริง แบ่งงานรับผิดชอบ เช่น สร้างฉาก หาสถานที่ เครื่องแต่งกาย ฝ่ายแสงเสียง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ขึ้นการถ่ายทำ (Production) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุปสรรค คือ การที่ผู้ร่วมงานบางคนอาจจะเตรียมงานก่อนถ่ายทำไม่พร้อม หรือผู้ร่วมงาน, ผู้แสดง มาไม่ตรงเวลา ปัญหาเรื่องดินฟ้าอากาศไม่อำนวย และเหตุสุดวิสัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นอาจทำให้การถ่ายทำเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทันกำหนดเวลาที่วางไว้ ดังนั้น สิ่งที่ผู้ร่วมงานและนักแสดงทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของแต่ละคน

สำหรับการแสดงละครโทรทัศน์นั้น ผู้แสดงต้องอาศัยรากฐานมาจาก 3 สิ่ง คือ การละคร การภาพยนตร์ และวิทยุกระจายเสียง บุคคลที่จะเป็นนักแสดงละครโทรทัศน์ จึงต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถและความชำนาญในงานศิลปการแสดงมาอย่างดี หากเกิดปัญหาแสดงไม่ได้แล้วนั้น ผลกระทบต่าง ๆ ในการผลิตจึงเกิดขึ้นมากมาย

3.1 การตัดต่อ, ลงเสียง

ถ่ายทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะมีการรวบรวมการถ่ายทำทั้งหมดมาตัดต่อ เนื่องจากการบันทึกเทปจะถ่ายทำตามความเหมาะสม ไม่ได้เรียบลำดับในการถ่ายทำตามบทที่กำหนด หากผิดพลาดในเรื่องการจดบันทึกก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในช่วงของการตัดต่อนี้ อาจจะเพิ่มการใช้เทคนิคพิเศษทางโทรทัศน์ไปด้วย เพื่อให้ได้ภาพที่ออกมาสมจริงตามเนื้อเรื่อง ปัญหาเรื่องเสียงเรื่องภาพ ก็จะปรากฏขึ้นในขั้นตอนนี้ บางครั้งอาจต้องทำการบันทึกเทปใหม่ก็มี

เมื่อเทปละครโทรทัศน์ที่สมบูรณ์แล้ว ก่อนนำออกอากาศก็ต้องผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ก่อนทุกครั้ง บางครั้งเทปอาจถูกระงับการออกอากาศทั้งหมด หรืออาจถูกระงับการออกอากาศบางส่วนเท่านั้น เช่น ภาพที่คิดว่าอนาจารการพูดคำหยาบ ปัญหาเหล่านี้ก็พบกันอยู่เสมอ

4. ^๕ขั้นประเมินผลรายการ (Post Production)

ถึงแม้ว่าขั้นการผลิตรายการจะเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ตาม ขั้นการประเมินผลนั้นคือ การติดตามผลการชมของผู้ชมว่าละครโทรทัศน์นั้น ได้รับความนิยมหรือ ได้รับความปรารถนา อันจะเป็นผลกระทบต่อการผลิตละครโทรทัศน์ต่อไป ทั้งนี้ผู้ผลิตจึงต้องทราบข้อสรุปบางประการในการที่จะสร้างและวิธีการนำเสนอละครเรื่องต่อ ๆ ไปนั่นเอง

แนวคิดเรื่องกระบวนการและปัจจัยในการผลิตงานของสื่อมวลชน ขั้นเริ่มต้น

องค์การสื่อมวลชนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมพื้นฐานสี่ประเภทด้วยกัน 1) ผลิตสารขึ้นมาใหม่ และริเริ่มเผยแพร่ออกไป 2) เลือกส่งสารไปตามช่องทางของการสื่อสารที่มีอยู่ 3) จัดดำเนินการกับสารที่ค้างอยู่ในกระบวนการ ไม่ว่าจะมาจากแหล่งใดก็ตาม เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในการเผยแพร่ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ กับกิจกรรมพื้นฐานเหล่านี้ก็คือ ระบบการเลือกสรรงานการผลิตสื่อมวลชนและการไหลเวียนของระบบ การรักษาความต่อเนื่องของงานการผลิตอันจะมีผลต่อการเผยแพร่สร้างเนื้อหาที่สอดคล้องกับเกณฑ์ของการทำงานและสอดคล้องกับเทคโนโลยี และตรงตามความต้องการของผู้รับสาร ในขั้นก่อนที่จะเริ่มการผลิตงานสื่อมวลชน ปัญหาสำคัญอยู่ที่การเลือกเนื้อหา เมื่อมีทรัพยากรในการผลิตมากเกินไป หรือน้อยเกินไปในแง่ที่มีทรัพยากรมากเกินไป หมายความว่าสื่อมวลชนต้องพยายามเลือกเฟ้นบุคคลที่จะมาสร้างสรรค์ ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก และในขณะเดียวกัน สื่อมวลชนก็ต้องจัดบุคคลที่ไม่ว่างผู้สร้างสรรค์ (ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้ทำเพื่อสาธารณชน) สำหรับในแง่ที่มีทรัพยากรน้อยจนเกินไป อาจเนื่องมาจากเงื่อนไขของค่าใช้จ่ายในการลงทุนด้านการผลิตงานของสื่อมวลชน การที่ค่าใช้จ่ายสูงเนื่องจากเป็นวัตถุที่มีคุณสมบัติพิเศษบางอย่าง เช่น เป็นวัสดุที่หายาก มีน้อย และราคาแพง (เช่น ค่าจ้างนักแสดงที่มีชื่อเสียง)

การดำเนินงานของสื่อมวลชนในสภาวะที่มีความขัดแย้งในลักษณะข้างบนนี้ มีทางแก้ไขได้ ทั้งนี้มาจากข้อเสนอของ Gerbner (1969) ที่ว่า " การผลิตอะไรก็ตามที่เป็นจำนวนมากรวมทั้งการผลิตสาร จำเป็นต้องมีการ "จัดการ" และต้องมีการเลือกสรรกลั่นกรอง การจะ

ไว้ทุกอย่างแต่ทุกคนเป็นไปไม่ได้ เขาชี้ให้เห็นถึงอำนาจ (ที่แสดงออกมาในบทบาทต่าง ๆ กัน) ซึ่งสร้างความกดดันให้กับตัวสื่อมวลชน บทบาทที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่ บทบาทของลูกค้าของสื่อมวลชน "ทนายความ" คู่แข่งขัน (สื่อมวลชนอื่น ๆ) ผู้มีอำนาจ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเมืองและทางกฎหมาย) ผู้เชี่ยวชาญสถาบันอื่น ๆ และผู้รับสารของสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ ต่างก็พยายามเข้ายึดครองสื่อมวลชนเป็นของตน ในบางครั้งบทบาทเหล่านี้ก็เป็นแหล่งข่าวสารให้กับสื่อมวลชนในแง่ที่อาจเป็นผู้สร้างสรรค์ หรือเป็นผู้หลีกเลี่ยงการสร้างสรรค์ เพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่างด้วย สื่อมวลชนต้องมีการกับททรัพยากร ในลักษณะที่เป็นการแข่งขันกับแหล่งอำนาจอื่น ๆ ที่เข้ามาสวมบทบาทของสื่อมวลชน อาทิ เช่น องค์การทางการศึกษาที่ดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงด้วย แต่ปรากฏว่าบ่อยครั้งที่กลายเป็นความร่วมมือกันระหว่างสื่อมวลชนกับแหล่งอำนาจต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้นการร่วมมือกับแหล่งอำนาจอื่น ๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่ยอมรับได้ของสื่อมวลชน

เนื่องจากองค์การสื่อมวลชนมีความสามารถที่แตกต่างกัน ในแง่ที่จะยอมให้หรือจะยับยั้ง การให้สื่อมวลชนของสถาบันอื่น ๆ Elliot (1972) ได้แยกประเภทความสัมพันธ์ที่มีลักษณะตรงกันข้ามระหว่างเสรีภาพของการเข้าถึงสังคม ของสถาบันอื่น ๆ ที่มาใช้สื่อมวลชน และขอบเขตของการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่สื่อมวลชน ขอบเขตของการควบคุมโดยตัวสื่อมวลชนเอง (ขอบเขตทางด้านการผลิตงานสื่อมวลชน) ยังมีมากขึ้นเท่าไร โอกาสที่จะเข้าถึงสังคมโดยตรงของสถาบันอื่น ๆ ที่มาใช้สื่อมวลชนก็จะยิ่งถูกจำกัดมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น สื่อมวลชนจึงเป็นตัวกลางที่เข้าแทรกระหว่างความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมกับผู้รับสารสื่อมวลชน

ขั้นตอนการผลิตงานสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการผลิตเป็นจำนวนมาก องค์การสื่อมวลชนจำเป็นต้องผลิตงานออกมาเป็นจำนวนมากโดยมีมาตรฐานเดียวกัน อาทิเช่น หนังสือเล่ม หนังสือพิมพ์ แผ่นเสียงภาพยนตร์ ฯลฯ ในแง่ที่มีลักษณะที่เป็นการผลิตซ้ำทดแทนขึ้นมาใหม่ และมีการเผยแพร่ออกไปหลายทาง อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่า สารแต่ละอันจะมีลักษณะเหมือนกันหมด คือมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีลักษณะที่ไร้คุณค่า โดยหลักการแล้วเทคโนโลยีได้เข้ามา

ช่วยในการผลิตงานของสื่อมวลชน ซึ่งเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยนี้ ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยในแง่ของการเผยแพร่ เทคโนโลยีไม่ได้ช่วยการสร้างสรรค์ในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ หรือในเรื่องของความเป็นของใหม่ไม่มีใครเหมือน ในความเป็นจริงแล้วจากการศึกษาขององค์การสื่อมวลชนพอสรุปได้ว่า เทคโนโลยีไม่ได้มีความเป็นกลาง แต่องค์กรจะต้องปรับตัวเองให้เข้าหา เทคโนโลยีทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมากในสิ่งที่ถูกผลิตออกมา ในที่นี่เราจะสรุปอย่างย่อ ๆ เกี่ยวกับการจัดทำเนื้อหาซึ่งเป็นกิจกรรมที่ท้าทายเพื่อให้เหมาะสมสำหรับการผลิตซ้ำขึ้นใหม่ และเหมาะสมกับการเผยแพร่ต่อคนเป็นจำนวนมาก และยังต้องให้สอดคล้องต่อความต้องการขององค์การสื่อมวลชนอีกด้วย

หลักการดำเนินงานขององค์การสื่อมวลชนก็คือ การลดค่าใช้จ่ายให้ต่ำที่สุด ลดความขัดแย้ง รักษาความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และมีวัตถุประสงค์สำหรับป้อนการทำงานอย่างเพียงพอ การลดค่าใช้จ่ายนั้น ทำได้หลายวิธี เช่น การนำเอาเทคโนโลยีแบบใหม่เข้ามาใช้ก็จะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในระยะยาว ส่วนการลดค่าใช้จ่ายในระยะสั้น ก็คือ การผลิตให้ได้ปริมาณสูงสุด จากทรัพยากรบุคคล และเครื่องมือที่มีอยู่ หลีกเลี่ยงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือทำให้ขาดทุน แรงกดดันสำคัญที่มีต่อสื่อมวลชนก็คือ ต้องประหยัดเวลา (ใช้เวลาให้น้อยที่สุดในการทำงาน) ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประหยัดเงิน และทำได้ตามกำหนดเวลา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีความเกี่ยวพันกันทั้งหมด ในขณะที่เดียวกัน สื่อมวลชนก็ไม่ได้มีความกดดันเฉพาะด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังมีมีความกดดันทางด้านวัฒนธรรมการทำงาน ภายในองค์การสื่อมวลชนเองอีกด้วย นอกจากนี้ การดำเนินงานของสื่อมวลชน ยังต้องการประสิทธิภาพของการทำงาน ซึ่งประสิทธิภาพนี้ได้มาจาก ความพึงพอใจที่มีบรรทัดฐานมาจากสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติกันในวงอาชีพสื่อมวลชน จากความกดดันทั้งสองอย่างนี้เอง ที่มีผลต่อเนื้อหาของสื่อมวลชน และมีผลต่อไปถึงการเผยแพร่ในลักษณะที่เป็นแบบเดียวกัน และคาดคะเนได้ล่วงหน้า

๕. หลังการผลิต

เราได้พูดถึงเรื่องขององค์การสื่อมวลชน มาตามลำดับ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นผ่าน

กระบวนการผลิตงานของสื่อมวลชนจนถึงการเผยแพร่ เราได้เห็นแล้วว่า องค์การสื่อมวลชนมักจะถูกแรงกดดันทั้งจากภายนอกและภายในตลอดเวลา บ่อยครั้งมักจะสุมไปว่างานของสื่อมวลชนที่ผลิตออกมาก็เพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมาย นั่นก็คือ ความต้องการของสาธารณชน ถ้าสื่อมวลชนได้ทำงานของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ก็ไม่จำเป็นต้องรอจนถึงขั้นสุดท้ายคือ ดูได้จากบทกวีกริยาของผู้รับสาร และผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร สิ่งที่ใช้ในการสังเกตที่ดีที่สุดก็คือ ยอดจำหน่ายและผลการจัดอันดับความนิยมในสภาพแวดล้อมที่ปกปิดสื่อมวลชนจะชื่นชมกับความสามารถของตัวเอง จึงทำให้สื่อมวลชนไม่ได้รับความสนใจกับผู้รับสารเท่าที่ควรจากการศึกษาหลายครั้งทั้งในประเทศอังกฤษและอเมริกา สรุปว่าเนื่องจากลักษณะของความเป็นอาชีพของสื่อมวลชนมีเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เกิดความตึงเครียด เพราะในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนมีความเป็นตัวของตัวเองในระดับหนึ่งแต่ขณะเดียวกันก็ต้องถูกจำกัดด้วยความจำเป็นต้องสนองความต้องการของผู้ชมด้วย

จากกระบวนการผลิตงานของสื่อมวลชนในขั้นตอนงานทั้ง 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) ขั้นตอนการผลิต (Production) ขั้นหลังการผลิต (Post-Production) นั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. เทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตงานสื่อมวลชนและลดค่าใช้จ่ายการผลิตรายการในระยะยาวได้
2. ผู้ชม (ผู้รับสาร) แบ่งออกได้ 3 ระดับ คือ บน กลาง ล่าง มีผลต่อการเลือกรายการในแง่ของผลกำไรและความนิยมต่องานที่ได้นำเสนอ
3. บุคลากร คือ ทีมงานที่มีผลต่อกระบวนการผลิตรายการในขั้นตอนต่าง ๆ
4. งบประมาณการลงทุน คือ งบประมาณการผลิตรายการที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการหลายด้าน เช่น ค่าลิขสิทธิ์เรื่อง, ค่าเขียนบท, ค่าตัวนักแสดง, ค่าเช่าอุปกรณ์ สถานที่ต่าง ๆ
5. ผู้อุปถัมภ์รายการ (ลูกค้า) คือ ผู้มีบทบาทหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนทุนในการผลิตรายการ
6. คู่แข่งขัน คือ กลุ่มผู้ผลิตรายอื่น ๆ หรือสถานีอื่นที่มีผลกระทบต่อทางเลือกบริโภคของผู้ชมทำให้ค่านิยมเป็นบวกและลบ
7. นโยบาย ในที่นี้หมายถึง หลักการดำเนินงานของสถานีหรือขององค์การสื่อมวลชน

ทั้งนี้ รวมถึงนโยบายทางหน่วยงานของรัฐที่เป็นระเบียบข้อบังคับตลอดจน
นโยบายของสถานีด้วย

8. เวลา คือ เวลาในการผลิตและเวลาในการออกอากาศ
9. ปัจจัยประกอบอื่น ๆ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ที่จะเป็นปัจจัยใน
การกีดกันการทำงานในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ แรงกดดันสำคัญที่
มีผลต่อสื่อมวลชน คือ ต้องประหยัดเวลา (ใช้เวลาให้น้อยที่สุดในการทำงาน)
ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประหยัดเงิน และทำได้ตามกำหนดเวลา สำหรับ
ทางด้านวัฒนธรรมของสังคมไทยนั้น ยังจำกัดขอบเขตในการนำเสนอสิ่งต่าง ๆ
ที่ขัดต่อจารีตและประเพณีอันดีงามของไทย ทำให้การนำเสนอภาพและเสียง
บางครั้งขาดความชัดเจน

แนวคิดเรื่องคุณภาพของรายการจากมืออาชีพ

(Quality in television form the prespective of the professional
program maker)

โรเบิร์ต อัลเบิร์ต (ROBERT ALBERS, 1991) ได้กล่าวถึงในเรื่องนี้ว่ามืออาชีพ
เขาประเมินหรือให้ทัศนะในความหมายของคุณภาพของรายการผลิตรายการโทรทัศน์กันอย่างไร
ทั้งนี้ ก็เนื่องจากว่าทุกคนในขบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ต่างก็เกี่ยวข้องและทุกคนต่างมีความ
คิดเห็นส่วนตัวในการประเมินคุณค่าที่จะจัดระเบียบและแสดงออกมา

การประเมินคุณภาพหรือการตีค่าทางคุณค่าของรายการนั้น อาจดูได้จากสิ่งที่สามารถ
แสดงออกหรือเห็นได้จากความเป็นเลิศหรือความยอดเยี่ยมทางเทคนิคหรืออาจจะเป็นการประเมิน
คุณค่าภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรือเป็นการประเมินจากการรู้สึกว่าเป็นบทบาทส่วนบุคคล
ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

การผลิตรายการโทรทัศน์อย่างมีคุณค่าอันแท้จริงของบรรดามืออาชีพที่ผลิตรายการโทรทัศน์
นั้นต้องมีลักษณะความสมจริงตามจุดประสงค์ในการผลิต คือ การสร้างสิ่งที่ปรากฏต่อสายตา
ผู้ชมให้ดูสมจริงนั่นเอง อย่างไรก็ตามตัวคุณภาพที่ได้นั้นก็มาจากทัศนคติที่ต่างกัน แต่พอจะแบ่ง
เป็น 5 ข้อใหญ่ คือ

1. ดูตัวเนื้อและรูปแบบของรายการ คือ
 - 1.1 การเขียนที่มีคุณภาพ คือ ต้องเน้นให้เห็นจุดสำคัญชัดเจน, แสดงการเคลื่อนไหวโดยให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมคล้อยตาม, มีความลึกซึ้ง ชับซ้อนชวนติดตามอีกทั้งการเล่าเรื่องนั้น เป็นหัวใจสำคัญของการเขียน รวบรัดเล่าตรงจุด มีพล็อตเรื่องที่ดี มีเริ่ม มีตรงกลาง จบ ตัวละครก็ต้องน่าสนใจ เป็นเหตุเป็นผลที่น่าติดตามหรือไม่
 - 1.2 การตัดต่อ ลักษณะการตัดต่อที่ดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดว่าให้มีจังหวะที่เหมาะสมและการจัดสรรที่ดี ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยคำนึงถึงการเก็บรายละเอียด แต่จะต้องทำอะไรอย่างตั้งใจเต็มที่
 - 1.3 การแสดง ความสามารถของนักแสดงในการแสดงออกทางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์
 - 1.4 แสง การแสดงออกมาทางภาพที่ออกมาดี และมีผลตามความเป็นจริงส่วนมากไฟจะแสดงคุณภาพการเคลื่อนไหวต่าง ๆ และนำไปสู่สถานที่ที่จะไปทางตาความสำคัญของไฟ คือ เน้นให้วัตถุสวยและให้อารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้ชิ้นส่วนนั้นดีขึ้นไป
 - 1.5 กล้อง การถ่ายภาพที่มีลูกเล่นมากมาย ชับซ้อน เทคนิคดี การจัดองค์ประกอบน่าสนใจ มุมกล้องทำให้ดูเหมือนเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ จะทำให้กระตุ้นความรู้สึกของผู้ดูให้มีอารมณ์ร่วมด้านภาพ
 - 1.6 การกำกับ การกำกับที่ดีต้องมีการแก้ปัญหาตลอดเวลา เพื่อความเหมาะสมของผู้แสดงและบรรยากาศของผู้แสดงสามารถทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมได้
2. ดูจากแก่นแท้ของเนื้อหา ดูวัตถุประสงค์ของการสื่อความหมาย
3. งานศิลปกรรม คือ เทคนิคพิเศษเข้ามาช่วยหรือการสร้างความจริงหรือเหนือจริง
4. ผู้ชม คือ ผลกระทบจากผู้ชมมาสู่รายการหลังจากที่รายการได้ออกอากาศไปสู่สายตาผู้ชมแล้ว แต่รายการที่ผู้ชมมากก็ไม่จำเป็นว่าจะมีรายการคุณภาพเสมอไป
5. ความสำเร็จด้านธุรกิจ กลุ่มผู้ผลิตรายการทั้งเพื่อสาธารณประโยชน์และธุรกิจงานวงการธุรกิจจะเน้นทางธุรกิจเป็นอันดับแรกมากกว่าความสำคัญทางศิลปะคุณภาพ

ของโทรทัศน์จึงเป็นเรื่องการขาย คือ มุ่งเชิงธุรกิจนั่นเอง สื่อมวลชนทางโทรทัศน์บางคนให้ความสำคัญกับธุรกิจโฆษณา เพราะ เป็นปัจจัยหลักในความสำเร็จทางธุรกิจโทรทัศน์

จุดสำคัญ 5 ประการจะเป็นหัวใจสำคัญของมืออาชีพ แม้จะมีมุมมองแตกต่างกัน แต่ก็พอจะเป็นเกณฑ์ในการหาแนวทางได้ ทั้งนี้การสร้างสรรคงานออกมาแล้วได้รับรางวัลจากการประกวด การได้รับคำวิจารณ์ที่เหมาะสมจะช่วยหาข้อสรุปเรื่องคุณภาพได้ดีมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอื้องอรุณ สมิตสุวรรณ (2535) ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์การเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง ปริศนา" ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่า การทบทละครโทรทัศน์คือ กระบวนการที่ถอดจินตนาการ นามธรรมจากต้นฉบับ (นวนิยาย) มาเป็นจินตนาการรูปธรรม (บทละคร) เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดง และเพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนบทต้องการสื่อออกไปแต่บางครั้งบทที่เขียนขึ้นนั้น อาจถูกดัดแปลงจากผู้กำกับในชั้นการถ่ายทำ ซึ่งอาจจะทำให้การสื่อความหมายนั้น แตกต่างไปจากจุดมุ่งหมายเดิมที่ผู้เขียนบทกำหนดไว้

ทิปวิท พงศ์เพ็ญลย์ (2534) ศึกษาเรื่อง "พัฒนาการของบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์" ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่าธุรกิจ บริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยมีปัจจัยการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดันสำคัญธุรกิจประเภทนี้มีแนวโน้มจะทวีความสำคัญและเติบโตอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะการผลิตเข้าสู่รูปแบบของ "อุตสาหกรรมบันเทิง"

อภิญญา ศรีรัตนสมบุญ (2534) ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์ชุด "กู่กรรม" ในการถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทย" ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่าผู้ประพันธ์ ผู้เขียนบทโทรทัศน์ ผู้กำกับการแสดง เป็นปัจจัยด้านผู้ส่งสารที่มีผลอย่างมากต่อ

เนื้อหาของละครโทรทัศน์ ชุด "คู่กรรม" ในส่วนความคิดเห็นของผู้รับสารเกี่ยวกับองค์ประกอบแห่งความสำเร็จของละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ คือ บทประพันธ์ สำนวน ภาษา เนื้อเรื่อง ตัวละคร ดารา และการสร้างการถ่ายทำ